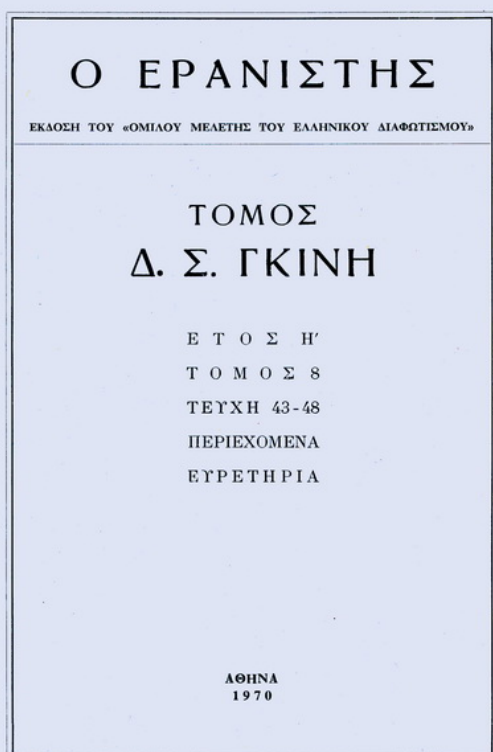

The Gleaner

Vol 8 (1970)

In Honour of D. S. Ginis

Προσφώνηση

Κ. Θ. Δημαράς

doi: [10.12681/er.10468](https://doi.org/10.12681/er.10468)

Copyright © 2016, Κ. Θ. Δημαράς

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Δημαράς Κ. Θ. (2016). Προσφώνηση. *The Gleaner*, 8, ζ'-ι'. <https://doi.org/10.12681/er.10468>

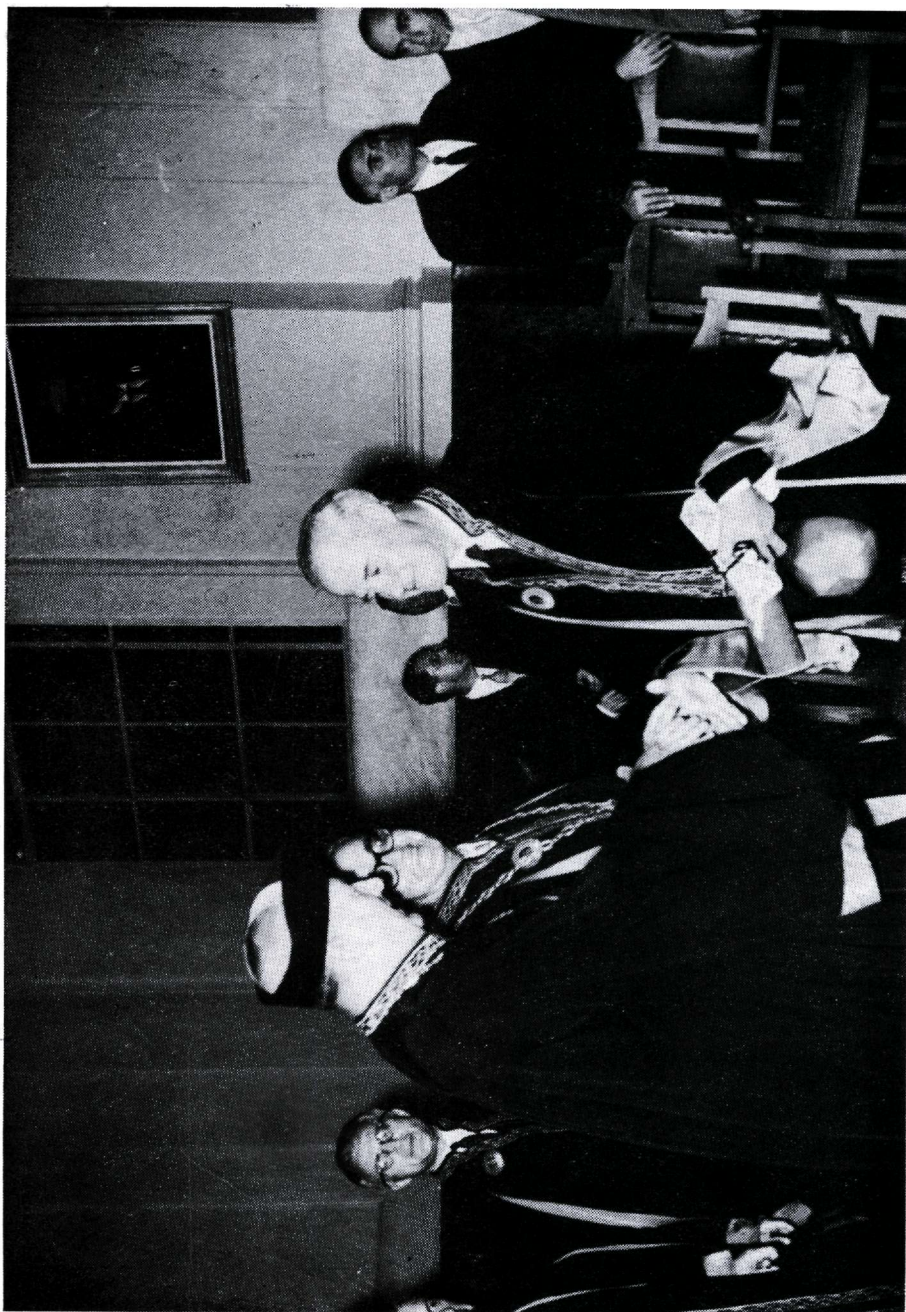
Ἀγαπητὲ Φίλε

Ὅποιος καλλιεργεί τὴν ἐθνικὴ μνήμη, ἐπόμενο εἶναι νὰ συγκομίσει τὴν εὐγνωμοσύνη τὴν ἐθνικὴ. Θυμοῦμαι τὶς πρῶτες ὥρες, ὅταν σὲ παρακολουθοῦσα νὰ δουλεύεις, μὲ αὔξουσα ὀλοένα ἀφοσίωση, στὸ μεγάλο ἔργο τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλιογραφίας. Κι ἐδῶ θὰ εἶταν ἀταίριαχτο νὰ μὴν ἀναμνησθῶ τοῦ πρόωρα χαμένου Βαλερίου Μέξα, ὁ ὁποῖος, φεύγοντας, σὲ ἄφησε νὰ ἐπωμισθεῖς μόνος τὴν βαρεῖα εὐθύνη τῆς συναγωγῆς τοῦ ὕλικοῦ, τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν λεπτομερειῶν, ἐπάνω στὴν διευθέτηση τοῦ ἔργου, καί, τελικά, τῆς τεχνικῆς ἐπεξεργασίας, μὲ ὅ,τι αὐτὴ ἀπαιτεῖ ἀπὸ εὕρεση καὶ ἀπὸ πρωτοβουλία. Ταξίδια, περιοδεῖες ὑπὸ ὄρους συχνὰ δυσμενεῖς, ἀναζητήσεις, καὶ ἀναζητήσεις λύσεων καὶ προσπελάσεων, ἐχθρότητες, φθόνοι στὸν δρόμο, μικρόφυγχες ἰδιοτέλειες, καί, τὸ χειρότερο, ἀδιαφορίες.

Καὶ τὸ ἔργο θεμελιωνόταν, ἐκτιζόταν, ὑφανόταν· 1939, 1941 οἱ δύο πρῶτοι τόμοι, καὶ ὁ τρίτος, μὲ μία μεγάλη διακοπὴ στὰ μισὰ του, 1957. 10928 τίτλοι, δοσμένοι στὴν μεγίστη πλειονότητά τους ἀπὸ αὐτοψία· μποροῦμε νὰ λογαριάσουμε ὅτι ποιοτικὰ ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς ἄφησε ἔξω ἓνα ἐλάχιστο ποσοστὸ ἀπὸ σημαντικὰ δημοσιεύματα, ἐνῶ ποσοτικὰ θὰ ἐκάλυψε ἐπάνω ἀπὸ 80% τῆς συνόλης παραγωγῆς βιβλίων στὴν ὁποία ἀναφέρεται, 1800-1863. Θὰ ποῦμε συνεχίζοντας τί ἐσήμανε ἢ προσφορὰ αὐτὴ σχετικὰ μὲ τὴν νέα ἑλληνικὴ ἐπιστήμη, τὴν ἐπιστήμη τοῦ νέου ἑλληνισμοῦ· πρὶν ὅμως περάσουμε στὸ θέμα τοῦτο, θέλω νὰ προβῶ σὲ μιὰν ἄλλη παρατήρηση: πόσο ἢ ὑπαρξὴ τέτοιων ἔργων, ἀπὸ μία ποιότητα καὶ πέρα, συντελεῖ ἔμμεσα στὴν προαγωγὴ τοῦ κλάδου στὸν ὁποῖο ἀνήκουν. Ὑπάρχει καὶ σὲ τοῦτο ἓνα ὄριο: κάτω ἀπὸ μία ποιότητα ἢ παρουσία ἐνὸς ἔργου κακοῦ ναρκώνει τὴν ἔρευνα, ἐλαττώνει καὶ τὴν διάθεση καὶ τὶς δυνατότητες γιὰ τὴν συμπλήρωσή του, τὴν ὀλοκλήρωσή του· ἀντίθετα, ὅταν ἔχουμε τὴν ἐφετῆ ποιότητα, τότε τὸ ἔργο γίνεται κίνητρο, ὀρμητήριο γιὰ χρήσιμες ἀναθεωρήσεις, γιὰ πε-

ραιτέρω εξορμήσεις προς την ίδια κατεύθυνση. Αυτό έγινε και με την Βιβλιογραφία σου: η όφειλή μας, δὲν περιορίζεται σὲ μόνα ὄσα κατόρθωσες, ἀλλὰ ἐπίσης σοῦ ὀφείλουμε καὶ ὄσα ἐνέπνευσες, ὄσες προσθήκες καὶ συμπληρώσεις ἐπαρουσιάσθηκαν σὲ ὄλην αὐτὴν τὴν μακρὰ σειρὰ ἐτῶν, ἐξαρτημένες ἀπὸ τὴν Βιβλιογραφία σου, σὰν ὄριμοι καρποὶ ἐπάνω στὸ δένδρο ποὺ εἶχες ἐσὺ φυτεύσει καὶ καλλιεργήσει.

Μὰ ἔτσι ἔοχομαι στὴν συγκεκριμένη ὀφειλή μας: ἂν ὑπέφερε ἀπὸ κάτι ἢ ἐπιστήμη τῶν νεοελληνικῶν πραγμάτων ὡς τοὺς καιροὺς μας (ἐννοῶ κάτι βασικό, ὄχι κάτι μοναδικό), τοῦτο εἶταν ὅ,τι θὰ ὀνόμαζα ἢ λαογραφική, ἀπὸ προφορική παράδοση καὶ ἀπὸ προφορικές πληροφορίες, μεθόδευση τῆς ἀντίστοιχης ἔρευνας. Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς ἐργασίας δὲν ἔπαισε νὰ λειτουργεῖται καὶ σήμερα, γιατί ἢ μεθόδευση, προκειμένου γιὰ κάθε συλλογική ἐκδήλωση, εἶναι πάντοτε, σὲ κάποιο ποσοστό, συνάρτηση τῆς ἰδιοσυγκρασίας ἐκείνων ποὺ τὴν ἀσκοῦν· ἀλλὰ δίπλα στὸ συνεχιζόμενο τοῦτο σύστημα, εἶναι πλέον ἀρκετὰ χρόνια ποὺ διαπιστώνεται μία στροφή, πρὸς τὴν γραπτὴ τεκμηρίωση τὴν στηριγμένη στὸ ἔντυπο. Βέβαια, ὅπως λέει ὁ Chamfort, γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ στὴν παιδεία μία αἰσθητὴ μεταβολή, πρέπει νὰ ἔχουν ὄλα ἐτοιμασθεῖ ἀπὸ πρῖν, καί, ἀκόμη, νὰ γεννηθεῖ στὴν ὄρα του ἐκείνος ποὺ θὰ τὴν πραγματοποιήσει χωρὶς ἀμφιβολία, μὲ κάποιες προσεγγίσεις, ὄλα αὐτὰ συνέβαιναν στὸ διάστημα ποὺ χωρίζει τὸ ξεκίνημα τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλιογραφίας ἀπὸ τὴν συντέλεσή της: ἔχουμε γιὰ τοῦτο, δύο τεκμήρια, τὸ ἓνα ἀρνητικὸ καὶ τὸ ἄλλο θετικὸ. Ἀρνητικὸ εἶναι τὸ τεκμήριο ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὴν μεγάλη προσπάθεια τοῦ Αἰμιλίου Legrand: τὸ ἔργο του, πολύτιμο γιὰ τὴν γνωριμία μὲ τὴν μεταγενέστερη Ἑλλάδα, δὲν ἀπέδωσε σὲ ἐνέργεια, στοὺς καιροὺς ὅπου ἔβγαυε, ὅ,τι περιεῖχε σὲ δύναμη. Τώρα εἶταν ἢ ὄρα καὶ γιὰ τὴν διερεύνηση τοῦ πρῶτου καὶ τοῦ ὕστερου νέου ἑλληνισμοῦ. Τὸ θετικὸ τεκμήριο, αὐτὸ εἶναι: ὁ καλὸς τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο μπόρεσε νὰ χρησιμοποιήσει ἢ ἑλληνικὴ ἐπιστήμη, σὲ κάποιο ποσοστό της, ὄχι μεγάλο, ἀλλὰ ποιοτικὰ ἀξιόλογο, τὸ προσφερόμενο καινούργιο ὄργανο τῶν νεοελληνικῶν μελετῶν. Ἀλλωστε δὲν πρέπει νὰ ξεχνῶμε ὅτι ἂν καὶ στὴν ἔρευνα, ἢ λειτουργία φτιάχνει τὸ ὄργανο, ἐπίσης ἀληθινὸ ἂν ὄχι καὶ ἀληθέστερο εἶναι τὸ ὅτι ἢ ὕπαρξη τοῦ ὄργάνου προκαλεῖ τὴν λειτουργία. Ἄν ἢ ἐπιστήμη τοῦ νέου ἑλληνισμοῦ, ἂν ἢ γνωριμία μὲ τὸν δέκατο ἔνατον ἑλληνικὸν αἰῶνα φαίνεται νὰ ἀρχίζει νὰ παίρνει τὸν σωστὸ δρόμο στοὺς καιροὺς μας, τοῦτο κατὰ πολὺ ὀφείλεται στὴν ὕπαρξη τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλιογραφίας Γκίνη-Μέξα.

Ἀναγόρευση τοῦ Δ. Σ. Γκίνη σέ ἐπίτιμο διδάκτορα τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (12 Μαΐου 1960).

Τέτοια, και τόσα είναι τὰ ὅσα προσέφερες στὴν νεοελληνικὴ ἔρευνα, στὴν κατεξοχὴν νεοελληνικὴ ἐπιστήμη. Δίπλα σὲ αὐτά, δὲν ξεχνοῦμε και τὶς ἐπιδόσεις σου σὲ ἄλλους κλάδους τοῦ ἐπιστητοῦ, και μάλιστα στὴν ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ βυζαντινοῦ και μεταβυζαντινοῦ δικαίου, τὶς ὁποῖες, και ἂν δὲν εἶχαμε εὐκαιρίες μόνοι νὰ προσπελάσουμε, γιὰ τὴν σχέση τους μὲ τὴν ὅλη νεοελληνικὴ παιδεία, οἱ ὑπεύθυνες και ἐπίσημες τιμὲς ποὺ τοὺς ἀπονεμήθηκαν ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, θὰ ἀρκοῦσαν γιὰ νὰ τὶς κρατοῦν ζωντανὲς στὴν συνείδησή μας. Ἡ τιμὴ τὴν ὁποία ἐμεῖς σοῦ ἀπονέμουμε, καμωμένη ὄχι μόνο ἀπὸ θαυμασμό πρὸς τὸ ἔργον, ἀλλὰ και ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἐκφράζει ἰδίως τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν διαδοχικῶν γενεῶν οἱ ὁποῖες, ἀρχίζοντας ἀπὸ τοὺς συνομηλίκους σου και φθάνοντας ὡς τοὺς πολλοὺς νεωτέρους μας, ἔζησαν τὴν ἐπιστημονικὴν τὴν ζωὴν στὶς καλύτερές τους ἐκδηλώσεις, ἄμεσα ἐξαρημένη ἀπὸ τὴν παρουσία σου μέσα στὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Μὲ αὐτὰ ποὺ λέω, ἐξαίρω ἐδῶ τὴν φιλίαν διάθεσιν και τὴν πρόθυμην συμπαράστασίν σου σὲ κάθε ἐπιστημονικὸν προβληματισμὸν στὸν ὁποῖον μπορεῖ κάτι νὰ προσφέρει ἢ μακρὰ οἰκείωσίν σου μὲ τὰ θέματα τῆς ἑλληνικῆς παιδείας. Ἐμμεση, λοιπόν, ὀφειλή, ἐπιστημονικὴ, ἀλλὰ και ἄμεση, ἀνθρώπινη.

Μιλῶ πρῶτιστὰ ἐδῶ στὸ ὄνομά μου, ἀγαπητὲ Φίλε· μιλῶ ἐπίσης στὸ ὄνομα τῶν συνεργατῶν οἱ ὁποῖοι θέλησαν και μπόρεσαν νὰ σὲ τιμήσουν στὸ τεῦχος αὐτὸ τοῦ περιοδικοῦ μας. Ἀλλὰ ἀκόμη θὰ εἶταν σωστό, και ἔχω συγκεκριμένους περιπτώσεις ὑπόψην μου, νὰ λεχθεῖ και πρὸς ἐσένα και πρὸς τοὺς ἀναγνώστες τῶν γραμμῶν αὐτῶν, ὅτι ἐμεῖς οἱ ὀλίγοι μιλοῦμε στὸ ὄνομα ἑνὸς πολλοῦ εὐρύτερου κύκλου λογίων, οἱ ὁποῖοι μᾶς παραστέκουν αὐτὴν τὴν ὥραν γιὰ νὰ βεβαιώσουν και αὐτοὶ μαζί μας ὅτι ὅσοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν νέα ἑλληνικὴ γραμματεία, σοῦ εἶναι εὐγνώμονες, γιατί, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον συνετέλεσες στὴν ὀρθὴν ἐπιστημονικὴν γνῶσιν τῆς δεκάτης ἐνάτης ἑκατονταετίας, στὰ χρόνια ἰδίως ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐστάθησαν ἀποφασιστικὰ γιὰ τὴν διαμόρφωσιν τοῦ νέου ἑλληνισμοῦ. Καὶ μαζί, σὲ ἕναν εὐρύτερον ἀκόμη κύκλον, ποὺ κι ἐκεῖνος ἀντιπροσωπεύεται στὶς σελίδες τοῦ τόμου τούτου, σὲ χαίρουν ὅσοι ἤθελαν νὰ τιμήσουν, πέρα ἀπὸ τὶς βιβλιογραφικὰς, και τὶς ἄλλες σου ἐπιστημονικὰς ἐπιδόσεις.

Ὅλοι, λοιπόν, εὐχόμεσθε, γιὰ τὸ καλὸ τῆς παιδείας μας και γιὰ τὴν χαρὰ τῶν οἰκείων, τῶν φίλων σου και τῶν γνωρίμων σου, νὰ συνε-

χίσεις σε μία εὐτυχισμένη και γόνιμη μακροημέρευση τὴν προσφορά σου στὰ ἑλληνικὰ γράμματα.

Κ. Θ. ΔΗΜΑΡΑΣ

Βαθύτατα συγκινημένος γιὰ τὴν τιμὴ πὸν ἔγινε στὸ πρόσωπό μου ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ ΟΜΕΔ και τὸ περιοδικό μας, θέλω μὲ τὴ σειρά μου νὰ εὐχαριστήσω ἐκείνους πὸν εἶχαν τὴν πρωτοβουλία τῆς εὐγενικῆς αὐτῆς χειρονομίας καθὼς και ὄλους, παλαιότερους και νεώτερους ἐρευνητές, ὅσοι μὲ τὴ συνεργασία τους ἐλάμπρυναν τὸ ἀφιέρωμα τοῦ Ἑρανιστῆ, και ἀκόμη τοὺς πολλοὺς ἐκείνους φίλους, πὸν ξέρω πόσο θὰ ἤθελαν νὰ παρευρίσκονταν στὴν ἐορταστικὴ σὺναξη τοῦ περιοδικοῦ μας χωρὶς τελικὰ νὰ τὸ κατορθώσουν. Τιμώντας τὸ ταπεινό μου ἔργο, μοῦ ἔχουν προσφέρει τὸ ὠραιότερο ἀντίδωρο.

